

**UCHWAŁA NR XLI/974/2014
RADY MIEJSKIEJ W BIELSKU-BIAŁEJ**

z dnia 29 kwietnia 2014 r.

w sprawie przyjęcia "Miejskiego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020".

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5, art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r., poz. 595 z późn. zm.) oraz art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),

**Rada Miejska
p o s t a n a w i a**

§ 1. Przyjąć "Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020", w brzmieniu ustalonym w załączniku do niniejszej Uchwały.

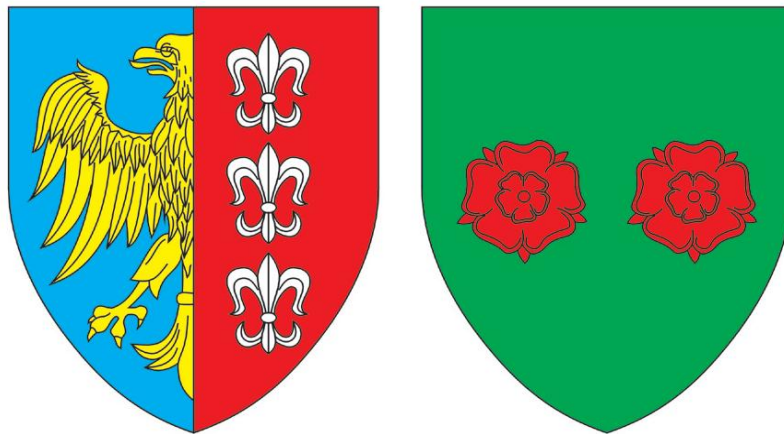
§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Bielska-Białej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2014r.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Ryszard Batycki

Załącznik do Uchwały Nr XLI/974/2014
Rady Miejskiej w Bielsku-Białej
z dnia 29 kwietnia 2014r.

**MIEJSKI PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2014-2020**

BIELSKO-BIAŁA luty 2014

Spis treści

WSTĘP	4
Pojęcie niepełnosprawności	4
ROZDZIAŁ I	
Europa i świat a niepełnosprawność.....	5
Polskie prawo a niepełnosprawni	6
Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych	7
ROZDZIAŁ II	
Struktura demograficzna- niepełnosprawni mieszkańcy Bielska-Białej	8
Posiadane zasoby i realizowane działania na rzecz osób niepełnosprawnych w Bielsku-Białej	13
Pomoc społeczna	13
Domy Pomocy Społecznej i ośrodki wsparcia dla osób niepełnosprawnych.....	16
Rehabilitacja społeczna	19
Rehabilitacja zawodowa oraz aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych	20
System ochrony zdrowia	22
Kultura.....	24
Sport i rekreacja	26
Szkolnictwo specjalne	28
Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych oraz osób z zaburzeniami psychicznymi.....	29
Wolontariat na terenie Miasta	33
Publiczny transport zbiorowy i ulgi dla osób niepełnosprawnych	34
Projekty Miasta realizowane na rzecz osób niepełnosprawnych.....	35
ROZDZIAŁ III	
Cele i zadania Miejskiego Programu.....	35
Podmioty realizujące zadania Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	40
Adresaci Programu	40
Źródła Finansowania	40

WSTĘP

Pojęcie niepełnosprawności

Przez niepełnosprawność rozumie się trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadza następujące pojęcia niepełnosprawności, uwzględniając stan zdrowia człowieka:

- niesprawność - każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- niepełnosprawność - każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka;
- ograniczenia w pełnieniu ról społecznych - ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

Spółeczny kontekst tematyki niepełnosprawności został omówiony w *Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia* przyjętej podczas Światowego Zgromadzenia na rzecz Zdrowia w 2001 roku. Dokument ten podkreśla, że niepełnosprawność dotyczy całej ludzkości i nie można obarczać problemami związanymi z niepełnosprawnością mniejszości społecznych bowiem każdy człowiek może doświadczyć pogorszenia stanu zdrowia i stać się osobą niepełnosprawną.

W Polsce za osobę niepełnosprawną uznaje się osobę, której sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa utrudnia trwale lub okresowo, ogranicza bądź uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Osoby niepełnosprawne, zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych to osoby, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem:

- 1) o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego, lekkiego),
- 2) o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy,
- 3) o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Miejski Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2014 – 2017 jest kontynuacją Programu przyjętego przez Radę Miejską w 2008r. i jest spójny z takimi dokumentami jak:

- Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

- Strategią Rozwoju Bielska-Białej do 2020 roku przyjętą uchwałą nr LIX/185/2006 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 13 czerwca 2006r.,
- Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 przyjętą przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr II/47/4/2006 z dnia 24 kwietnia 2006r.,
- Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych przyjętą Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997r.
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bielska-Białej na lata 2014-2020

ROZDZIAŁ I

1. Europa i świat, a niepełnosprawność

Prawie miliard ludzi na świecie (15% ludności globu) jest niepełnosprawnych z powodu fizycznych, psychicznych, oraz sensorycznych niesprawności. Spośród nich prawie 200 milionów osób cierpi z powodu niepełnosprawności w stopniu ciężkim. Osobom tym należą się równe szanse oraz takie same prawa, jakie posiadają pozostali członkowie społeczeństwa.

Organizacja Narodów Zjednoczonych zajmuje się problematyką niepełnosprawności już od 50 lat.

W 1982 roku Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło Światowy Program Działania na rzecz Osób Niepełnosprawnych a jego głównymi celami są: działania prewencyjne i ochrona osób niepełnosprawnych, wspieranie pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i skuteczna rehabilitacja a także wyrównywanie szans. Natomiast w 2001 roku ustanowiono komitet w sprawie wszechstronnej konwencji dotyczącej ochrony i promocji praw oraz godności osób niepełnosprawnych, który opracował projekt **Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych**. Konwencja ta została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 2006 roku i zapewnia ona osobom niepełnosprawnym obywatelskie i polityczne prawa, uczestnictwo w życiu społecznym, prawo do opieki zdrowotnej, edukacji, pracy i praw socjalnych. Jest również pierwszym traktatem, który skupia się wyłącznie na osobach niepełnosprawnych, przyznając im wyraźne prawa.

W ramach ONZ działają tzw. organizacje wyspecjalizowane ONZ - organizacje międzynarodowe powiązane i blisko współpracujące z Organizacją Narodów Zjednoczonych, działające na rzecz osób niepełnosprawnych na świecie. Wśród nich możemy wyróżnić: Międzynarodową Organizację Pracy (ILO), Organizację Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO), Serwis ONZ-owskiej Akcji Rozminowywania (UNMAS), Światową Organizację Zdrowia (WHO), Bank Światowy (World Bank).

Przy Komisji Rozwoju Społecznego – jest to komisja funkcjonalna, organ pomocniczy przy Radzie Gospodarczej i Społecznej ONZ, zostało również utworzone Stanowisko Specjalnego

Sprawozdawcy ds. Osób Niepełnosprawnych, który jest odpowiedzialny za dialog między państwami członkowskimi oraz za kontakty z organizacjami pozarządowymi i ekspertami którzy zajmują się problematyką osób niepełnosprawnych na całym świecie, może również proponować działania, które powinny być podjęte przez ONZ w sferze praw osób niepełnosprawnych.

Polityka wobec niepełnosprawności prowadzona przez poszczególne kraje Unii Europejskiej przez wiele lat była inspirowana działaniami dwóch organizacji międzynarodowych: Rady Europy oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych. Na ich dokonaniach opiera się także Unia Europejska, tworząc *strategię działań na rzecz osób z niepełnosprawnością*, która opiera się na pojęciu prawa i poszanowaniu różnic indywidualnych oraz podkreśla potrzebę nowego podejścia do kwestii niepełnosprawności, która skupia się na rozpoznaniu oraz usunięciu różnych barier utrudniających lub uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym osiągnięcie równych szans i uczestnictwo we wszystkich dziedzinach życia. Natomiast głównym celem strategii wobec niepełnosprawności jest tworzenie społeczeństwa otwartego oraz dostępnego dla wszystkich.

2. Polskie prawo a niepełnosprawni.

Podstawowym aktem prawnym, który dotyczy osób niepełnosprawnych jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (dalej: ustawa o rehabilitacji). Przepisy tej ustawy wprowadzają legalną definicję osoby niepełnosprawnej, w stosunku do której przepisy tego aktu prawnego znajdują zastosowanie: osobą niepełnosprawną w rozumieniu ustawy o rehabilitacji jest osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona jednym z następujących orzeczeń:

- o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności,
- o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy,
- o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

W Polskim systemie prawnym funkcjonują obecnie dwa podstawowe systemy orzekania:

- 1) zaliczenie do jednego ze stopni niepełnosprawności – na podstawie przepisów ustawy o rehabilitacji,
- 2) orzekanie o niezdolności do pracy – na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (ustawa o emeryturach i rentach z FUS).

Na mocy ustawy o rehabilitacji funkcjonuje Biuro Pełnomocnika, które jest komórką organizacyjną Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

W województwie śląskim działa Wojewódzka Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, a jej główne zadania to:

1. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do: integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, realizacji praw osób niepełnosprawnych.
2. opiniowanie projektów wojewódzkich programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
3. ocena realizacji programów,
4. opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez sejmik województwa pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Na terenie Miasta działa Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Bielska-Białej, która realizuje wyżej wymienione zadania na szczeblu powiatowym. Natomiast w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej funkcjonuje **Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności (ZOON)**, który realizuje zadania powiatu wynikające z ustawy o rehabilitacji. Zespół zajmuje się wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności (zaliczeniu bądź niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych) osób w wieku do 16 roku życia, wydawaniem orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (zaliczeniu do lekkiego, umiarkowanego bądź znacznego stopnia niepełnosprawności) osób w wieku od 16 roku życia oraz wydawaniem legitymacji osób niepełnosprawnych.

Orzeczenia o niepełnosprawności („dziecięce”) wydawane są na czas określony, najdalej do dnia 16 urodzin dziecka, natomiast orzeczenia o stopniu niepełnosprawności („dorosłe”) wydawane są na czas określony lub na stałe. Ponadto Zespół wydaje na wniosek klienta posiadającego orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności - legitymację osoby niepełnosprawnej, zarówno dla dzieci jak i dla dorosłych.

Osoby niepełnosprawne stanowią we współczesnym społeczeństwie „największą mniejszość”, dlatego celem działań zmierzających do poprawy ich sytuacji powinno być wieloaspektowe wyrównanie szans. Pomimo, że w Polsce istnieją przepisy sprzyjające integracji osób niepełnosprawnych w środowiskach szkolnych i zawodowych, to te osoby często nie są świadome swoich praw wynikających z ustawy i nie korzystają z nich. Zatem potrzebni są specjaliści oferujący pomoc osobom niepełnosprawnym w tym zakresie.

3. Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych.

Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności w Polsce są schorzenia układu krążenia, narządów słuchu czy choroby neurologiczne. Natomiast mniej jest osób, których niepełnosprawność wynika np. z uszkodzeń narządów wzroku, słuchu, z choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego. Jednak należy pamiętać, że oni także doświadczają obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, potrzebują zatem specjalistycznego podejścia w kwestiach związanych z nauką, pracą zawodową oraz życiem codziennym.

Według wyników kwartalnego reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), liczba osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej w latach 2010-2012 w Polsce, kształtowała się na wyrównanym poziomie – 3,4 mln osób, co oznacza, że 10,8% ludności w wieku 15 lat i więcej posiadało prawne orzeczenie o niepełnosprawności. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym wynosiła średniorocznie 1953 tys., co stanowiło 8,4% ludności w tym wieku. Porównując dane z 2002 i 2012r. można zaobserwować zmianę struktury osób niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności. Zatem według BAEL, udział osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności w 2002r. wynosił 21,1%, z umiarkowanym – 35,1%, z lekkim – 42,7%. Natomiast w 2012r. dane te przedstawiały się odpowiednio: 28,3%, 40,9% i 30,8%. Wśród osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym dane te wyniosły: 21,4% - znaczny stopień niepełnosprawności, 42,7% - umiarkowany, 35,9% - lekki.

Na podstawie danych statystycznych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002r. w województwie śląskim mieszkało 4.742.900 osób, z czego 560.711 to osoby niepełnosprawne (11,82%), w tym 438.308 – osoby niepełnosprawne prawnie (78,17% wszystkich osób niepełnosprawnych) oraz 122.403 - osoby niepełnosprawne biologicznie (21,83% wszystkich osób niepełnosprawnych).

ROZDZIAŁ II

1. Struktura demograficzna- niepełnosprawni mieszkańcy Bielska-Białej

Wśród niepełnosprawnych mieszkańców Bielska-Białej powyżej szesnastego roku życia, którzy zostali objęci orzeczeniami ZOON (Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności), w 2010r. przeważały kobiety, stanowiąc 52,2 % ogółu wnioskodawców, natomiast mężczyźni - 47,8% ogółu wnioskodawców (tabela nr 1).

Tabela nr 1. *Zbiorowość niepełnosprawnych mieszkańców miasta wnioskodawców ZOON w Bielsku-Białej w 2010r. z podziałem na płeć*

Zbiorowość niepełnosprawnych mieszkańców miasta wnioskodawców ZOON w Bielsku-Białej ze względu na płeć	Ogółem N= [3 208]	
	L.B	%
Kobiety	1 676	52,2
Mężczyźni	1 532	47,8
Razem:	3 208	100,0%

Źródło: Zjawiska i problemy społeczne 2010: Fakty i opinie, Bielsko Biała 2012, pod red. K. Czekała

Wśród ogółu niepełnosprawnych osób korzystających z pomocy ZOON w Bielsku-Białej w 2010r. najbardziej liczną grupą były osoby urodzone w dekadzie lat pięćdziesiątych – 36,9%, i w tej kategorii wieku odsetek mężczyzn wyniósł 39,0% ich ogółu, kobiet – 35,0% ich ogółu. W latach 60-tych urodziło się 16,9% niepełnosprawnych - mężczyzn (19,5%), kobiet (14,1% ich ogółu), natomiast w latach 40-tych – 16,6%. Osoby niepełnosprawne wkraczające w dorosłość powinno się aktywizować i w miarę możliwości zdrowotnych, wyprowadzić z systemu pomocy społecznej, ponieważ pozostanie w nim może grozić stopniowym uzależnieniem się od systemu pomocy oraz bezradnością.

Obszarem o największym wskaźniku miejsc zamieszkania przez osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia, jest Osiedle Złote Łany (w 2010r. mieszkało 9,0% ogółu mieszkańców).

Analizując statystykę niepełnosprawnych mieszkańców Bielska-Białej, nie możemy zapomnieć o dzieciach i młodzieży do 16 roku życia. Dane dotyczące podziału tej zbiorowości na płeć przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2. Zbiorowość dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w Bielsku-Białej w 2010r. a płeć.

Zbiorowość niepełnosprawnych dzieci i młodzieży ze względu na płeć	Ogółem N=[226]	
	L.B	%
DZIEWCZĘTA	84	37,2
CHŁOPCY	142	62,8
RAZEM:	226	100,0%

Źródło: Zjawiska i problemy społeczne 2010: fakty i opinie. Bielsko-Biała 2012, pod red. K. Czekaja

Na podstawie danych zawartych w powyższej tabeli, możemy wywnioskować, że wśród najmłodszych niepełnosprawnych mieszkańców Bielska-Białej, którzy zostali objęci orzeczeniami ZOON w 2010r. przeważali chłopcy – 62,8% ogółu tej zbiorowości, natomiast dziewczęta – 37,2%.

Wśród wszystkich niepełnosprawnych osób poniżej 16-go roku życia, najbardziej liczna była grupa dzieci, urodzonych w pierwszej dekadzie XXI wieku (w latach 2000-2009) – 67,3%. Dodając do tych danych liczbę dzieci urodzonych w 2010r. (5,3%), to okazuje się że łącznie stanowią one 72,6%, czyli prawie $\frac{3}{4}$ ogółu niepełnosprawnych poniżej 16 roku życia. Jeśli chodzi o nastolatków urodzonych w latach 90-tych XX wieku to ich liczba wyniosła 62 – 27,4% ogółu badanych.

Grupa osób niepełnosprawnych poniżej 16 roku życia, najliczniej zamieszkuje osiedle Wapienica (w 2010r. mieszkało 9,7% ogółu zbiorowości).

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności

Ustawa o rehabilitacji określa następujące stopnie niepełnosprawności:

1. **znaczny stopień niepełnosprawności** – określa osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;
2. **umiarkowany stopień niepełnosprawności** – określa osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
3. **lekki stopień niepełnosprawności** – określa osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Na podstawie danych, dotyczących orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wśród mieszkańców powyżej 16-go roku życia (tabela nr 3), możemy stwierdzić, że w 2010r. najliczniej były reprezentowane osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (42,2% ich ogółu), 34,3% - osoby z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności, natomiast najmniej liczną grupą okazała się grupa niepełnosprawnych z orzeczoną znacznym stopniem – 23,3%.

Tabela nr 3. *Orzeczonego stopień niepełnosprawności wśród mieszkańców Miasta Wnioskodawców ZOON w Bielsku-Białej 2010r.*

Stopień niepełnosprawności wnioskodawców ZOON w Bielsku-Białej	Kobiety N=[1 676]		Mężczyźni N=[1 532]		Ogółem N=[3 208]	
	L.B	%	L.B	%	L.B	%
Lekki stopień niepełnosprawności	575	34,3	524	34,2	1 099	34,3
Umiarkowany stopień niepełnosprawności	671	40,0	684	44,6	1 355	42,2
Znaczny stopień niepełnosprawności	429	25,6	319	20,8	748	23,3
Brak danych	1	0,1	5	0,3	6	0,2
Razem	1 676	100,0%	1 532	100,0%	3 208	100,0%

Źródło: *Zjawiska i problemy społeczne 2010: Fakty i opinie. Bielsko-Biała 2012, pod red. K. Czekała*

Poniżej przedstawione zostały dane rzeczowe dotyczące wniosków, orzeczeń i legitymacji wydawanych dla dzieci do 16 roku życia (tabela nr 4) oraz dla osób powyżej 16 roku życia (tabela nr 5) w latach 2011-2012:

Tabela nr 4.

l.p	Wyszczególnienie	2011	2012
1.	Ilość złożonych wniosków osób do 16 roku życia	256	278
2.	Ilość wydanych orzeczeń dla osób do 16 roku życia	251	277
2.1	Orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	198	231
2.2	Orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	45	42
2.3	Orzeczenia o odmowie wydania nowego orzeczenia (stan zdrowia nie uległ pogorszeniu)	8	4
3.	Ilość wydanych legitymacji dla osób niepełnosprawnych do 16 roku życia	186	211

Źródło: *Sprawozdanie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za 2012r.*

Tabela nr 5.

l.p	Wyszczególnienie	2011	2012
1.	Ilość złożonych wniosków	3.607	3.877
2.	Ilość wydanych orzeczeń dla osób po 16 roku życia w tym:	3.683	3.769
2.1	Orzeczenia o lekkim stopniu niepełnosprawności	1.040	1.008
2.2	Orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	1.471	1.584
2.3	Orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności	947	964
2.4	Orzeczenia negatywne, o niezaliczeniu do żadnego stopnia niepełnosprawności	72	60
2.5	Orzeczenia o odmowie wydania nowego orzeczenia (stan zdrowia nie uległ pogorszeniu)	153	153
3.	Ilość wydanych legitymacji dla osób niepełnosprawnych	1.493	1.647

Źródło: *Sprawozdanie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za 2012r.*

Przyczyny ubiegania się o orzeczenie o stopniu niepełnosprawności

Główne przyczyny ubiegania się o orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, pojawiające się wśród mieszkańców Bielska-Białej, zarówno dorosłych jak i dzieci i młodzieży, przedstawia tabela nr 6.

Analizując poniższe dane, najczęściej spotykanym powodem orzeczenia stopnia niepełnosprawności wśród mieszkańców powyżej 16-go roku życia było upośledzenie narządu ruchu – problem ten dotyczył 38,1% ogółu osób niepełnosprawnych. Pozostałe przyczyny to między innymi: choroby układu oddechowego i krążenia - 23,4%, zaburzenia inne (np. schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, choroby zakaźne, zeszpecenia) – 8,6%, choroby neurologiczne – 8,2%, choroby psychiczne – 7,7%, zaburzenia głosu, słuchu i mowy – 3,9%, choroby układu pokarmowego – 3,3%, choroby narządu wzroku – 2,5%. Natomiast wśród dzieci i młodzieży najczęściej spotykanym powodem orzeczenia niepełnosprawności były zaburzenia określane jako inne – 18,6%. Do

pozostałych przyczyn należą: choroby neurologiczne – 14,6%, upośledzenie narządu ruchu – 11,9% czy zaburzenia głosu, słuchu i mowy – 11,1%.

Tabela nr 6. Główne dysfunkcje niepełnosprawnych wśród mieszkańców powyżej 16 roku życia oraz dzieci i młodzieży w 2010r.

Główna dysfunkcja niepełnosprawnych mieszkańców	Dorośli - Ogółem N=[3 208]		Dzieci - Ogółem N=[226]	
	L.B	%	L.B	%
Upośledzenia umysłowe (U)	48	1,5	17	7,5
Choroby psychiczne (P)	248	7,7	17	7,5
Zaburzenia głosu, mowy, słuchu (L)	125	3,9	25	11,1
Choroby narządu wzroku (O)	81	2,5	7	3,1
Upośledzenie narządu ruchu (R)	1 221	38,1	27	11,9
Epilepsja (E)	45	1,4	9	4,0
Choroby układu oddechowego i krążenia (S)	752	23,4	18	8,0
Choroby układu pokarmowego (T)	107	3,3	5	2,2
Choroby neurologiczne (N)	263	8,2	33	14,6
Choroby układu moczowo-płciowego (M)	39	1,2	7	3,1
Inne-schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (I)	275	8,6	42	18,6
Brak danych	4	0,1	19	8,4
Razem:	3 208	100,0%	226	100,0%

Źródło: Bielsko-Biała. Zjawiska i problemy społeczne 2010: fakty i opinie, pod red. K. Czekała

Poniżej została przedstawiona analiza poszczególnych przyczyn niepełnosprawności w ilości wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności oraz stopniu niepełnosprawności (tabela nr 7).

Tabela nr 7. *Udział poszczególnych przyczyn niepełnosprawności w ilości wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.*

Osoby powyżej 16 roku życia										Osoby przed 16 rokiem życia		
symbol	znaczny			umiarkowany			lekki			2011	2012	2013*
	2011	2012	2013*	2011	2012	2013*	2011	2012	2013*			
01-U	12	33	19	6	9	6	5	3	3	10	13	11
02-P	74	75	49	191	163	156	60	39	34	14	8	16
03-L	17	18	16	65	76	54	48	57	49	20	27	27
04-O	21	20	19	25	21	24	27	27	34	5	7	10
05-R	203	207	146	488	565	424	557	571	493	20	23	21
06-E	2	3	3	23	38	23	26	14	13	5	8	6
07-S	275	238	193	342	369	293	177	182	139	12	16	13
08-T	46	62	39	47	46	39	17	16	11	4	4	5
09-M	29	22	27	24	31	17	13	4	2	4	6	4
10-N	165	191	141	97	103	91	48	40	27	35	33	40
11-I	100	92	79	160	162	149	62	55	57	46	59	40
12-C	3	3	3	3	2	2	0	0	0	23	27	26
Razem	947	964	734	1471	1585	1278	1040	1008	862	198	231	219

*pierwsze 3 kwartały roku

Źródło: Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku-Białej

01-U upośledzenia umysłowe,**02-P** choroby psychiczne,**03-L** zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,**04-O** choroby narządu wzroku,**05-R** upośledzenia narządu ruchu,**06-E** epilepsja,**07-S** choroby układów oddechowych i krążenia,**08-T** choroby układu pokarmowego,**09-M** choroby układu moczowo-płciowego,**10-N** choroby neurologiczne,**11-I** inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne,

zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia,

choroby układu krwiotwórczego

12-C całościowe zaburzenia rozwojowe

2. Posiadane zasoby i realizowane działania na rzecz osób niepełnosprawnych w Bielsku-Białej

1) Pomoc społeczna

Zapewnienie dostępności pomocy społecznej jest ważnym elementem pomagania osobom niepełnosprawnym. Osoby niepełnosprawne i ich rodziny w znacznie większym stopniu, niż inni, narażone są na wystąpienie trudności materialnych i życiowych, w związku z tym często wymagają pomocy finansowej, rzeczowej, wsparcia psychologów, poradnictwa, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych. Ważne jest by wspierać ich w taki sposób, by mogli przebywać w swoim miejscu zamieszkania. Niezbędne jest również zorganizowanie takiej pomocy, która pozwoliłaby

usamodzielić się osobom niepełnosprawnym, a rodzaj pomocy i zakres wsparcia, powinny im umożliwiać samodzielne rozwiązywanie własnych problemów, przy jednoczesnym wsparciu specjalistów: psychologa, terapeuty czy pracownika socjalnego. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej wspiera potrzebujących, w tym także osoby niepełnosprawne poprzez m.in.: organizację usług opiekuńczych dla osób starszych i chorych, organizowanie poradnictwa prawnego i psychologicznego, pracę socjalną.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W 2012r. usługi opiekuńcze przyznawane były osobom, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy powodował trwale lub okresowe utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. W przypadku ludzi samotnych, którzy z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagali pomocy innych osób, a byli jej pozbawieni, przyznanie usług opiekuńczych miało charakter obligatoryjny. Przyznane świadczenie uzależnione było od indywidualnych potrzeb usługobiorcy, związanych z jego prawidłowym funkcjonowaniem w miejscu zamieszkania. Usługi były przyznawane również osobom, wymagającym pomocy innych osób, którym rodzina a także wspólnie niezamieszkujący małżonek oraz najbliżsi członkowie rodziny (dzieci, wnuki, prawnuki) nie mogli takiej pomocy zapewnić. W tym przypadku kierowano się zasadą subsydiarności, udzielana pomoc była wsparciem. Pomoc w formie usług opiekuńczych była realizowana przez opiekunki zatrudnione w MOPS. Działanie to umożliwiło zapewnienie ciągłości opieki (usługi w godzinach nocnych, wieczornych a także w soboty, niedziele i święta), koniecznych do zachowania, poprawy stanu zdrowia lub zapobiegających jego pogorszeniu.

Pomoc ta zapewniła osobom starszym i niepełnosprawnym możliwość zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych w ich własnym środowisku, bez konieczności ubiegania się o miejsce w domach pomocy społecznej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, należy organizowanie oraz świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osób z zaburzeniami psychicznymi. Przyznane świadczenie ma na celu nabycie oraz rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, a zwłaszcza: kształtowanie umiejętności zaspokajania potrzeb życiowych, motywowanie do aktywności, leczenia oraz rehabilitacji, wspieranie, motywowanie w codziennych czynnościach. W 2012r. takimi usługami opiekuńczymi objęto także dzieci z autyzmem lub z upośledzeniem umysłowym.

Osoby niepełnosprawne korzystają również ze świadczeń pomocy społecznej na zasadach, określonych w ustawie o pomocy społecznej. Taka pomoc jest udzielana w formie przyznania:

- zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku, w tym także dodatku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – do zasiłku rodzinnego (matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka lub opiekunowi prawnemu dziecka, osobie uczącej się) przysługuje dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji na pokrycie wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka niepełnosprawnego w wieku:

- do ukończenia 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności,
- powyżej 16 roku życia do 24 roku, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W ramach Programu Rodzina Plus na lata 2012-2018, wspierane są rodziny, które znalazły się w wyjątkowej sytuacji, o niskim statusie materialnym, z niepełnosprawnymi członkami rodziny oraz borykające się z problemem długotrwałego bezrobocia. Wsparcie realizowane będzie w szczególności poprzez objęcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej dodatkowymi świadczeniami finansowymi poprzez zwiększenie kwot dodatków do zasiłku rodzinnego w celu częściowego pokrycia wydatków na utrzymanie dziecka z tytułu m. in. kształcenia i rehabilitacji dziecka na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka. Wsparcie jest udzielane również dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji związanej z narodzinami trojga lub więcej dzieci podczas jednego porodu poprzez przyznanie jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka.

- zasiłku pielęgnacyjnego – przyznaje się go w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnego funkcjonowania,

- świadczeń pielęgnacyjnych – przysługuje rodzicom z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub niepodejmowania zatrudnienia w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,

- renty socjalnej – przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało: przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej. Osobie która spełnia te warunki przysługuje renta socjalna stała (gdy całkowita niezdolność do pracy jest trwała), renta socjalna okresowa (gdy całkowita niezdolność do pracy jest okresowa).

MOPS w Bielsku-Białej przyznaje także socjalny imienny bilet miesięczny na wszystkie linie miejskie opiekunom osoby niepełnosprawnej, dla której korzystanie z komunikacji miejskiej ma charakter

regularny i związany jest z uczęszczaniem do przedszkola, szkoły, świetlicy czy ośrodka rehabilitacyjnego dziecka niepełnosprawnego, nad którym opiekun sprawuje nadzór podczas jazdy autobusem, a dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej.

Dzięki programowi „Bielsko-Biała łączy ludzi” w MOPS pracuje Doradca ds. Osób Niepełnosprawnych. Celem tego programu jest wsparcie dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin oraz opiekunów w dostępie do informacji dotyczących wszystkich sfer życia, a także wsparcie w sprawnym korzystaniu z ofert organizacji, instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie Miasta. Istotnym elementem pracy doradcy jest współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez kontakty telefoniczne oraz osobiste, w celu rozwiązywania problemów zgłaszanych przez osoby niepełnosprawne.

Ponadto MOPS opracował projekt „Żyjmy w zdrowiu” - utworzenie mieszkania chronionego dla osób zaburzonych psychicznie. Osoby ubiegające się o przyznanie miejsca w mieszkaniu chronionym powinny być mieszkańcami Bielska-Białej, mieć ustalony stopień niepełnosprawności, na podstawie którego są uprawnione do pobierania świadczeń pieniężnych z ZUS, KRUS, MOPS, pozostawać w stałym leczeniu w Poradni Zdrowia Psychicznego oraz być zakwalifikowanymi do korzystania ze Środowiskowego Domu Samopomocy „Podkowa”, powinny również ukończyć hospitalizację po której, z różnych przyczyn, nie mogą powrócić do poprzedniego miejsca zamieszkania (np. z powodu utraty lub braku mieszkania, choroby uniemożliwiającej samodzielne funkcjonowanie, czy powrotu do środowiska, które nie sprzyja indywidualnym potrzebom osoby, ogranicza ją oraz uniemożliwia rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia).

2) Domy Pomocy Społecznej i ośrodki wsparcia dla osób niepełnosprawnych

Osoba wymagająca całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogąca samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a której nie można było zapewnić pomocy w formie usług opiekuńczych, ma możliwość pobytu i całodobowej opieki w domu pomocy społecznej.

Na terenie Miasta funkcjonują następujące Domy Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych:

- **Dom Pomocy Społecznej dla Osób Starszych** – przeznaczony dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych fizycznie, prowadzi działalność opiekuńczą, socjalną, kulturalno – oświatową, terapeutyczną i rehabilitacyjną. Podstawowym celem działania placówki jest zapewnienie mieszkańcom całodobowej opieki oraz zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb bytowych, zdrowotnych, społecznych, kulturalnych i religijnych. W pracowniach terapii zajęciowej dla mieszkańców organizowane są różnego rodzaju zajęcia terapeutyczne, m. in.:

muzykoterapia, videoterapia, malarstwo, rehabilitacja, masaże, itp. Ponadto prowadzona jest pracownia ceramiczna oraz pracownia internetowa, a wszyscy chętni mogą uczestniczyć w gimnastyce. Organizowane są wycieczki krajoznawcze, wyjścia do kina, teatru, na koncerty, a także wizyty w zaprzyjaźnionych DPS-ach.

- **Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Córek Bożej Miłości** - dla kobiet i dziewcząt niepełnosprawnych intelektualnie. Dom posiada 65 miejsc. W pracowniach terapii zajęciowej wychowanki przeważnie haftują, szydełkują, robią makatki, znajduje się tam również pracownia kulinarna dla wychowanek. Mieszkanki pod kierunkiem specjalisty rehabilitanta, korzystają z zabiegów usprawniających, a raz w roku około 20 osób wyjeżdża na turnus rehabilitacyjny, przeważnie nad morze.
- **Dom Opieki DAISY** - przystosowany jest dla 16 osób. Dom zapewnia całodobową opiekę pielęgniarско opiekuńczą osobom w podeszłym wieku, niepełnosprawnym oraz przewlekle chorym. Obiekt nie posiada barier architektonicznych, a nad podopiecznymi czuwają pielęgniarki i wykwalifikowane opiekunki. W domu organizowane są uroczystości okazjonalne, święta, śpiewane wieczory, czytanie literatury.
- **Dom Opieki Pod Dębem** – przeznaczony jest dla osób starszych i niepełnosprawnych, (wyposażony jest w windę i łazienki ze specjalnymi uchwytami). Dom dysponuje 19 miejscami, przeznaczonymi dla osób starszych obojga płci, somatycznie chorych, niepełnosprawnych fizycznie, natomiast sprawnych umysłowo i zapewnia podopiecznym stałą opiekę medyczną na miejscu - całodobową opiekę pielęgniarско oraz raz w tygodniu wizytę lekarza. W Domu odbywają się również zajęcia rehabilitacyjne, prowadzone przez rehabilitanta pod nadzorem lekarza.

W celu aktywizacji i reintegracji społecznej osób starszych na terenie Miasta Środowiskowe Centrum Pomocy prowadzi ośrodki wsparcia przeznaczone dla osób, które z uwagi na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Dla osób niepełnosprawnych przeznaczone są:

- **Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych**- został utworzony z myślą o osobach starszych i niepełnosprawnych przeżywających różne problemy (materialne, rodzinne, społeczne, zdrowotne, psychiczne). Jest przeznaczony dla osób, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a są ich pozbawione. Dom Dziennego Pobytu zapewnia 50 miejsc dla podopiecznych. Prowadzone są takie zajęcia jak: gimnastyka relaksująca, kulinaria, muzyczne, literackie. Podopieczni mogą także skorzystać z bezpłatnej pomocy pracownika socjalnego oraz wsparcia psychologicznego.

- **Klub Samopomocy „Milusińscy”** – jest to ośrodek wsparcia przeznaczony dla osób, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, bądź z innych przyczyn wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb. Pobyt w Klubie daje możliwość między innymi rozwijania kontaktów towarzyskich, propagowanie zdrowego stylu życia, czy podtrzymania aktywności psychoruchowej.

Na terenie Miasta działają również:

- **Środowiskowy Dom Samopomocy PODKOWA-** jest ośrodkiem wsparcia przeznaczonym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Jest to placówka typu dziennego. Podstawowe zadania ośrodka to:
  - stworzenie warunków do aktywizacji psychospołecznej osób korzystających ze świadczeń Domu,
  - podtrzymywanie efektów leczenia psychiatrycznego poprzez zaspokojenie potrzeb bytowych i zdrowotnych oraz umożliwienie rozwoju osobowości - podtrzymywanie i rozwijanie u osób z zaburzeniami psychicznymi umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
  - prowadzenie terapii zajęciowej, w tym także dobrowolny udział w pracach na rzecz ŚDS,
  - podejmowanie działań w celu aktywizowania i przygotowania osób z zaburzeniami psychicznymi do podjęcia pracy oraz pomoc w uzyskiwaniu odpowiedniego zatrudnienia,
  - przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, socjoterapia, psychoterapia, konsultacje medyczne, terapeutyczne, farmakologiczne oraz okresowe oceny stanu psychicznego,
  - organizację wypoczynku, rekreacji i kontaktów ze środowiskiem (w tym także zaspokojenie potrzeb kulturalnych),
  - pomoc w załatwieniu spraw urzędowych,
  - prowadzenie konsultacji dla rodzin osób korzystających z usług Domu,
  - zapewnienie spokoju i bezpieczeństwa na terenie Domu oraz opieki w czasie zajęć organizowanych poza ŚDS.

Terapia grupowa oraz praca indywidualna w oparciu o osobisty potencjał ma doprowadzić uczestników do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Podejmowane przez Środowiskowy Dom Samopomocy działania profilaktyczne i edukacyjne skoncentrowane są na zmianie stereotypów i postaw funkcjonujących w społeczeństwie w stosunku do osób chorych psychicznie. Jednostka ta sprawuje również opiekę i prowadzenie mieszkania chronionego dla osób chorych psychicznie na terenie Miasta. Działalność mieszkania chronionego umożliwia organizowanie oparcia społecznego dla tych osób, które po zakończeniu leczenia szpitalnego funkcjonują w miarę

stabilnie lecz nie mają możliwości powrotu do życia społecznego z uwagi na brak mieszkania oraz wsparcia rodziny. Dom posiada 2 mieszkania chronione.

- **„Centrum” Środowiskowy Dom Samopomocy**, który jest placówką pobytu dziennego dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, które ukończyły obowiązek edukacyjny. Osoby korzystające z usług Domu uczestniczą w procesie rehabilitacji poprzez udział w terapii zajęciowej w pracowniach: kulinarnej, stolarskiej, ogrodniczej, lalkarskiej, tkackiej, malarskiej, krawieckiej, ceramicznej, komputerowej, czy w zajęciach indywidualnych. Centrum stwarza także możliwość korzystania z zajęć teatralnych, muzycznych, tanecznych, basenu, kregielni oraz rehabilitacji czy hipoterapii.

3) Rehabilitacja społeczna

Zgodnie z ustawą rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym. Działania z zakresu rehabilitacji społecznej obejmują działania zmierzające do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych i ich otoczenia.

MOPS w Bielsku-Białej realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej określone między innymi w: *Ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków PFRON, Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie turnusów rehabilitacyjnych, Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie warsztatów terapii zajęciowej.*

Do zadań powiatu, które są finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) należą:

- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych osób niepełnosprawnych i ich opiekunów,
- finansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie osobom niepełnosprawnym zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, ortopedyczny i środki pomocnicze,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej.

Pilotażowy Program AKTYWNY SAMORZĄD – Program realizowany przez MOPS. Celem głównym tego programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo

beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Program jest finansowany ze środków PFRON, a w 2013r. obejmował pomoc finansową w następujących obszarach:

- Pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu
- Pomoc w zakupie urządzeń lektorskich oraz pomoc w zakupie urządzeń brajlowskich,
- Dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu komputerowego i oprogramowania lub urządzeń lektorskich lub brajlowskich,
- Pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego,
- Pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- Pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B
- Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej
- Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

4) Rehabilitacja zawodowa oraz aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych

Zgodnie z ustawą, rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu.

Zatrudnienie jest jednym z najważniejszych elementów integracji społecznej i przyczynia się do samodzielności i poprawy sytuacji ekonomicznej osób niepełnosprawnych, a także zapobiega zjawisku izolacji. W przypadku osób niepełnosprawnych wejście na rynek pracy i utrzymanie się na nim, wiąże się z dużymi trudnościami, ponieważ osoby niepełnosprawne są narażone w sposób szczególny na wykluczenie z rynku pracy. Niepełnosprawność ogranicza bowiem możliwości uzyskania zatrudnienia. W 2012r., w Polsce współczynnik aktywności zawodowej (stosunek osób w aktywności zawodowej, tzn. pracujących i bezrobotnych, w danym wieku, najczęściej jest to 15-64, lub 15+, do ogółu ludności w tym wieku) osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym osiągnął 27,5%. Z kolei wskaźnik zatrudnienia (wskaźnik określający jaki odsetek ludności w wieku od 15 do 64 roku życia pracuje zawodowo) wyniósł 23%, a stopa bezrobocia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym – 16,3%. W końcu grudnia 2012r. w Systemie Obsługi i Refundacji, prowadzonym przez PFRON, było zarejestrowanych 241,5 tys. osób niepełnosprawnych, w tym 78,5 tys. zatrudnionych na otwartym rynku pracy, a 162,7 tys. - w zakładach pracy chronionej. Dane te świadczą o tym, że w Polsce otwarty rynek pracy, nie jest dostępny dla większości aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych, a większość z nich nadal znajduje zatrudnienie w zakładach pracy chronionej.

Według danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach, w Bielsku-Białej w 2000r. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych niepełnosprawnych wynosiła 246, natomiast 2010r. – 679. Natomiast w całym powiecie bielskim zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych w 2010r. było 332 (stan na koniec grudnia 2010r.).

Osoba posiadająca ustalony stopień niepełnosprawności, zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy (PUP) jako bezrobotna albo poszukująca pracy nie pozostająca w zatrudnieniu, ma prawo do korzystania z pomocy oferowanej przez PUP określonej w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w Ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dofinansowania zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej udziela PFRON.

Warsztat Terapii Zajęciowej

Jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy, możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Na terenie Miasta działają 3 warsztaty:

1. Warsztat Terapii Zajęciowej „PORT” prowadzony przez Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „PORT”
2. „Jesteś potrzebny” prowadzony przez Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”
3. Warsztat Terapii Zajęciowej „Dworek” przy Specjalistycznym Psychiatrycznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Bielsku-Białej – w 2013r. uczestniczyło w nich 17 mieszkańców Bielska-Białej.

Zakład Aktywności Zawodowej

Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ) to jedna z form prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego. Jest to rozwiązanie dostępne tylko dla organizacji pracujących z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności z osobami z orzecznym znacznym stopniem niepełnosprawności i działa w celach zarówno rehabilitacji zawodowej jak i społecznej osób niepełnosprawnych. Na terenie Miasta funkcjonuje Zakład Introligatorsko-Drukarski prowadzony przez Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”, który ma na celu:

- rehabilitację zawodową, społeczną i zdrowotną osób niepełnosprawnych, w stopniu znacznym i umiarkowanym,
- przygotowanie osób niepełnosprawnych do zatrudnienia na otwartym rynku pracy (np. na stanowisku introligator, drukarz, grafik komputerowy),
- tworzenie Indywidualnych Programów Rehabilitacji dla pracowników,
- tworzenie Indywidualnych Planów zatrudnienia u nowego pracodawcy,

- pomoc osobom niepełnosprawnym w samodzielnym życiu i uczestnictwie w życiu społecznym w lokalnym środowisku.

Stowarzyszenie to prowadzi również ośrodek wypoczynkowy w Lalikach.

Na terenie Miasta funkcjonują również Zakłady Pracy Chronionej oraz Spółdzielnie posiadające status zakładu Pracy Chronionej.

Fundacja Rozwoju Nauki i Przedsiębiorczości w partnerstwie z Fundacją Inicjowania Rozwoju Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII w 2013r. rozpoczęła realizację Projektu **Niepełnosprawni - Pełnosprawni w pracy**. Projekt skierowany jest do bezrobotnych (nieaktywnych zawodowo pozostających bez zatrudnienia), osób niepełnosprawnych z lekkim lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w wieku 45-64 lata, zamieszkujących na terenie miasta Bielska-Białej. Celem niniejszego projektu jest aktywizacja społeczna i wzrost zdolności do zatrudnienia 30 niepełnosprawnych osób bezrobotnych. Dla każdego z nich zostanie opracowany Indywidualny Plan Działania, a także wezmą udział w poradnictwie zawodowym oraz zostanie im udzielone wsparcie psychologiczne i psychospołeczne. Zostaną również skierowani na szkolenia zawodowe, po których odbędą się staże, praktyki zawodowe. Równolegle uczestnicy będą mogli skorzystać z pośrednictwa pracy.

5) System ochrony zdrowia

Efektywna i skuteczna pomoc medyczna jest podstawowym warunkiem równoprawnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Osoby niepełnosprawne mają takie same potrzeby dotyczące opieki zdrowotnej jak reszta społeczeństwa.

W Bielsku-Białej działa 37 przychodni świadczących usługi w ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej. Natomiast porady specjalistyczne, udzielane w ramach Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej świadczone są w 66 ośrodkach.

Rehabilitacja lecznicza ma na celu zapobieganie niepełnosprawności, jej usunięcie, ograniczenie lub złagodzenie jej skutków. Prawo do rehabilitacji zapewnia każdemu ubezpieczonemu Narodowy Fundusz Zdrowia na podstawie skierowania wystawionego przez lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej lub lekarza specjalistę. Pacjenci mogą korzystać z następujących rodzajów rehabilitacji:

- rehabilitacja w warunkach ambulatoryjnych- jest to świadczenie zdrowotne lub zbiór świadczeń udzielanych przez lekarza o specjalności rehabilitacja medyczna, balneoklimatologia, medycyna fizykalna i/lub zespół osób uprawnionych do udzielania tych świadczeń. W jej skład wchodzi porada lekarska kontrolna, składająca się z badania lekarskiego bez dodatkowej diagnostyki, oceny wyników badań dodatkowych, wypisania recept, wniosków na zaopatrzenie ortopedyczne, wydania zaleceń terapeutycznych lub porada

rehabilitacyjna specjalistyczna obejmująca pierwszą poradę lekarską w cyklu leczenia udzieloną przez uprawnionego lekarza lub poradę rehabilitacyjną kontrolną, która dodatkowo wymaga zlecenia przez lekarza dalszej diagnostyki.

- rehabilitacja w warunkach domowych- ten typ rehabilitacji jest przeznaczony dla osób, które nie poruszają się samodzielnie i nie są w stanie dotrzeć do placówki rehabilitacyjnej. Zapewnia podstawową rehabilitację leczniczą i edukację zdrowotną pacjentowi i jego rodzinie, w warunkach domowych. W Bielsku-Białej funkcjonuje 1 ośrodek prowadzący ten rodzaj rehabilitacji.
- rehabilitacja ogólnoustrojowa w warunkach oddziału dziennego- przysługuje osobie, która nie może skorzystać z rehabilitacji w systemie ambulatoryjnym. Obejmuje kompleksową fizjoterapię narządów ruchu. W jej skład wchodzi co najmniej 2 porady lekarskie, ćwiczenia i zabiegi. W mieście ten typ rehabilitacji prowadzi 1 ośrodek.
- rehabilitacja ogólnoustrojowa w warunkach stacjonarnych- jest to całodobowe świadczenie zdrowotne przeznaczone dla pacjentów, którzy ze względu na kontynuację leczenia wymagają kompleksowych świadczeń rehabilitacyjnych pod stałym nadzorem specjalistów.
- rehabilitacja dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego w ośrodku lub oddziale dziennym- jest to wielospecjalistyczna, kompleksowa rehabilitacja dzieci zagrożonych nieprawidłowym rozwojem psychomotorycznym oraz dzieci o zaburzonym rozwoju psychomotorycznym. Ta forma rehabilitacji jest prowadzona w 1 ośrodku w Bielsku-Białej.
- rehabilitacja neurologiczna w warunkach stacjonarnych- skierowana do pacjentów w każdym wieku, ze schorzeniami neurologicznymi. Tego typu rehabilitacja jest prowadzona w wyodrębnionych grupach świadczeń: rehabilitacja neurologiczna zaburzeń funkcji mózgu z chorobami współistniejącymi – 2 kategorie, rehabilitacja neurologiczna zaburzeń funkcji mózgu - 2 kategorie, rehabilitacja neurologiczna zaburzeń funkcji rdzenia kręgowego i korzeni nerwowych z chorobami współistniejącymi- 2 kategorie, rehabilitacja neurologiczna zaburzeń funkcji rdzenia kręgowego i korzeni nerwowych – 2, rehabilitacja neurologiczna zaburzeń funkcji obwodowego układu nerwowego i dystrofie mięśniowe - 2 kategorie, rehabilitacja neurologiczna przewlekła oraz rehabilitacja neurologiczna dziecięca- 3 kategorie.
- rehabilitacja kardiologiczna w ośrodku lub oddziale dziennym- jest to świadczenie udzielane osobom po ostrych przebiegach schorzeń sercowo-naczyniowych i po zabiegach kardiochirurgicznych. Na terenie Miasta działają 2 ośrodki prowadzące ten typ rehabilitacji.
- rehabilitacja kardiologiczna w warunkach stacjonarnych- jest przeznaczona dla pacjentów, którzy ze względu na kontynuację leczenia wymagają stosowania kompleksowych świadczeń rehabilitacyjnych oraz całodobowego nadzoru medycznego. Jest prowadzona w ramach

następujących grup świadczeń: rehabilitacji kardiologicznej z chorobami współistniejącymi oraz rehabilitacji kardiologicznej w 2 kategoriach.

- rehabilitacja pulmonologiczna w warunkach stacjonarnych- jest to rehabilitacja, w ramach której prowadzone są świadczenia rehabilitacji pulmonologicznej w procesie leczenia powikłanych lub przedłużających się chorób płuc. Ma na celu zahamowanie choroby i niedopuszczenie do rozwoju niewydolności oddechowej.
- rehabilitacja specjalistyczna nie sklasyfikowana odrębnie- jest to rehabilitacja osób niedowidzących i niewidomych, narządu słuchu i mowy, ręki, dzieci z wadami twarzoczaszki, noworodków i niemowląt, kobiet po mastektomii oraz inne. W Bielsku-Białej prowadzona jest rehabilitacja wzroku w 1 ośrodku i rehabilitacja słuchu i mowy również w 1 ośrodku.

Podsumowując w Bielsku-Białej działa 21 placówek, w których prowadzona jest rehabilitacja lecznicza osób niepełnosprawnych w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Ponadto działa 50 punktów zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny, protezy słuchu czy środki pomocnicze (powyższe informacje pochodzą z danych NFZ z dnia 24.01.2014r.).

Na terenie Miasta funkcjonują także 4 podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie zdrowia psychicznego: Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej, NZOZ Szpital św. Łukasza, SPZOZ Obwód Lecznictwa Kolejowego, NZOZ Ośrodek Rehabilitacji, w ramach którego funkcjonuje Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych.

Warto również podkreślić, iż w ramach ogłaszanych Otwartych Konkursów Ofert Gmina Bielsko-Biała współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, udzielając im finansowego wsparcia na zadania przez nie realizowane.

6) Kultura

Miejskie instytucje kultury i organizacje działające na terenie Miasta organizują i wspierają różnego rodzaju imprezy i spotkania dla osób niepełnosprawnych.

Od stycznia 2014 r. w repertuarze **Teatru Polskiego** pojawią się oznaczenia, które informować będą o spektaklach dostosowanych dla osób niesłyszących i niewidomych. Tłumaczenia na język migowy dotyczyć będą na początek spektakli granych na Małej Scenie. Teatr Polski oraz **Kino HELIOS w Bielsku-Białej proponują dla osób niewidomych przedstawienia i seanse z audiodeskrypcją**. Audiodeskrypcja to technika, która dzięki dodatkowym opisom słownym udostępnia odbiór wizualnej twórczości artystycznej oraz pozwala osobom niewidomym poznawać widzialny dorobek kulturalny z zakresu sztuki plastycznej, teatralnej, scenicznej i filmowej. Podczas audiodeskrypcji opisywane są ważne, znaczące informacje wizualne takie jak: język ciała, wyraz

twarzy, przebieg akcji, sceneria, kostiumy. Zwięzłe, obiektywne opisy scen pozwalają osobie niewidomej podążać za rozwijającym się wątkiem historii oraz usłyszeć i zrozumieć co dzieje się na scenie, ekranie, obrazie.

Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki” (BSA) prowadzi programy edukacyjne i artystyczne dla dzieci i młodzieży będące w trudnej sytuacji życiowej, osób niepełnosprawnych, osób starszych oraz innych grup potrzebujących wsparcia. Spośród wielu działań realizowanych wspólnie z placówkami dla osób niepełnosprawnych należy wymienić spektakle z udziałem dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych w roli aktorów jak również bezpośrednich odbiorców. Tematy, które są poruszane w przedstawieniach to głównie sprawy związane z przeciwdziałaniem dyskryminacji, poszukiwaniem właściwych dróg komunikacji międzyludzkiej, pokazywaniem sposobów radzenia sobie z problemami życia codziennego. Ponadto, stowarzyszenie prowadzi działalność szkoleniową i doradczą dla osób niepełnosprawnych, warsztaty terapii zajęciowej, zakład aktywności zawodowej oraz Centrum Wolontariatu.

Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki” w partnerstwie z Fundacją Imago z Wrocławia, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej oraz Firmą Limes z Leszna, realizuje projekt pn. **„CENTRUM ASYSTENTURY SPOŁECZNEJ (CAS) – model wsparcia zadań OPS/PCPR w aktywizacji społecznej i zawodowej ON”**, który rozpoczął się 01.10.2012r. i będzie trwał do 30.06.2015r. Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Główne cele Projektu to:

- wzrost skuteczności działań aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez wypracowanie modelu Centrum Asystentury Społecznej CAS wspierającego zadania OPS/PCPR,
- zwiększenie poziomu aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych spełniających kryteria grupy odbiorców,
- wzrost potencjału instytucji integracji społecznej w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych w woj. śląskim poprzez opracowanie rozwiązań zakładających współpracę instytucji publicznych, prywatnych i pozarządowych w obszarze usług asystenckich.

BSA **bierze również udział** w projekcie **„Grey matters”**, który trwa od sierpnia 2013 do lipca 2015 i **ma charakter międzynarodowego przedsięwzięcia kulturalnego**. Projekt ten służy wzmocnieniu amatorskiego ruchu teatralnego angażującego osoby starsze i niepełnosprawne. **Dzięki udziałowi w tej inicjatywie** w ciągu dwóch lat 24 osoby ze Stowarzyszenia „Teatr Grodzki” będą mogły wyjechać do placówek teatralnych w krajach partnerskich – 16 beneficjentów (osoby starsze i niepełnosprawne), które zaprezentują spektakle w krajach partnerskich oraz 8 trenerów związanych z edukacją teatralną osób starszych i niepełnosprawnych.

Z kolei **Książnica Beskidzka** w sieci swoich placówek posiada Filię Integracyjną, która obsługuje czytelników niepełnosprawnych miasta i powiatu. Biblioteka pozbawiona jest barier architektonicznych, a w specjalistycznej wypożyczalni posiada zbiór książek mówionych (nagranych na kasety magnetofonowe), cyfrowych oraz audiobooki. W zasobach Biblioteki znajduje się komputer z przystawką głośnomówiącą dla osób niewidomych z dostępem do Internetu, gromadzona jest literatura dotycząca osób niepełnosprawnych, znajdują się także słowniki języka migowego w formie książkowej oraz na kasetach video. Materiały biblioteczne są udostępniane w ramach akcji „książka do domu”, która ma na celu dostarczanie książek osobom niepełnosprawnym przez pracowników filii oraz wolontariuszy. Książnica jest także organizatorem Dni Integracyjnych „Zobaczmy Siebie”, Konkursu czytelniczego dla osób niewidomych i niedowidzących „Czytam więc jestem”, a w ramach akcji Cała Polska Czyta Dzieciom - „Czytanie zbliża”. Książnica współpracuje z Polskim Związkiem Niewidomych, Polskim Związkiem Głuchych, stowarzyszeniami oraz fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych. Natomiast w ubiegłym roku Książnica otrzymała ogólnopolską nagrodę w konkursie „Lodołamacze 2013”, przyznawaną instytucjom za szczególną wrażliwość społeczną oraz promowanie aktywności osób niepełnosprawnych. Książnica jest również uczestnikiem Projektu „Literatura bez barier”, który ma charakter integracyjny. Projekt ten jest wydarzeniem promującym literaturę i czytelnictwo osób niewidomych i słabowidzących z zastosowaniem takich działań jak: zakup książki mówionej na nowoczesnych nośnikach fizycznych oraz zakup sprzętu „czytak 2” (czytak - to przystosowane do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących odtwarzacze książek mówionych zapisanych cyfrowo na kartach pamięci. Poszczególne funkcje pozwalają na odtwarzanie nagrania, zatrzymanie, przewijanie oraz szybki wybór książki).

7) Sport i rekreacja

Ruch jest jednym z podstawowych elementów zapewniających prawidłowy rozwój człowieka, który stanowi nie tylko potrzebę biologiczną, ale też podstawę prawidłowego, zdrowego życia fizycznego i psychicznego. Ruch wpływa na podnoszenie kultury fizycznej i nabywanie odporności, korygowanie wad postawy oraz właściwą przemianę materii. Uprawianie sportu kształtuje charakter i buduje wytrwałość. Wychowanie fizyczne i sport jest ważnym i niezbędnym czynnikiem w rozwoju osobowości, zdrowia i odporności organizmu. W przypadku osób niepełnosprawnych sport i inne przejawy aktywności fizycznej (turystyka, rekreacja) pełnią funkcje rewalidacyjną i rehabilitacyjną.

Promując aktywność osób niepełnosprawnych, na terenie Miasta działają w szczególności, następujące stowarzyszenia i organizacje:

- **Beskidzkie Zrzeszenie Sportowo – Rehabilitacyjne „START”** – jest stowarzyszeniem kultury fizycznej, prowadzącym działalność statutową na rzecz osób niepełnosprawnych. Posiada także status organizacji pozarządowej, organizacji działającej na rzecz osób niepełnosprawnych oraz organizacji działającej na polu pomocy społecznej. Zrzeszenie jest organizacją samodzielną. Należy do Polskiego Związku Sportu Niepełnosprawnych „Start” i zajmuje się działalnością w zakresie kultury fizycznej, sportu, rehabilitacji ruchowej, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych. Na początku 2014r. zrzeszenie skupiało około 15 sportowców czynnych, głównie z niepełnosprawnością ruchową – w tym 2 osoby niewidome.
- **Stowarzyszenie „Szusujemy razem”** – prowadzi działalność w zakresie kultury fizycznej, sportu, rehabilitacji ruchowej, turystyki i rekreacji ze szczególnym zwróceniem uwagi na różne formy szkolenia integracyjnego dzieci i młodzieży w narciarstwie. Swoją działalnością stowarzyszenie obejmuje krąg dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ze względu na inwalidztwo narządów ruchu, wzroku, słuchu, w zakresie rozwoju umysłowego w stopniu lekkim. Zapewnia również wszechstronną pomoc swoim członkom, zwłaszcza osobom niepełnosprawnym. Szkołka narciarska to małe grupy, zajęcia przez cały rok, profesjonalna kadra, sukcesy sportowe, a przede wszystkim wiele zabawy.
- **Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących PIONEK** – jego celem jest upowszechnianie kultury fizycznej, sportu i turystyki wśród niewidomych i słabowidzących, organizowanie imprez w zakresie sportu i turystyki, rehabilitacji, oraz opieka nad uzdolnionymi sportowcami. Na początku 2014r. w klubie czynnie działało około 35 sportowców.
- **Stowarzyszenie Sportu, Turystyki i Rekreacji Osób z Dysfunkcją Wzroku „Smrek”** - główne zadania to: prowadzenie sekcji sportowych, organizowanie treningów, zajęć sportowych, organizowanie turnusów, obozów i wycieczek, organizowanie imprez rekreacyjno-integracyjnych.

Na terenie Miasta znaczącą rolę odgrywa także **Bielski Szkolny Ośrodek Gimnastyki Korekcyjno-Kompensacyjnej im. Romana Liszki**, która jest specjalistyczną placówką oświatową wychowania pozaszkolnego dla dzieci i młodzieży z zaawansowanymi wadami postawy ciała. W skład Ośrodka wchodzi: basen kryty, siłownia, kompleks masażu i hydroterapii, sale korekcyjne i gabinety instruktazu ćwiczeń domowych oraz lekarski. Ośrodek przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych, a z basenu mogą korzystać osoby o małym jak i dużym stopniu

niepełnosprawności. Zajęcia gimnastyki korekcyjnej dla dzieci i młodzieży, mieszkańców Bielska-Białej są bezpłatne

8) Szkolnictwo specjalne

Przez kształcenie specjalne należy rozumieć zorganizowany proces, dostosowany do potrzeb wychowanka i ucznia niepełnosprawnego, dla którego - ze względu na istotne zaburzenia lub dysfunkcje w różnych sferach rozwoju (motoryce, zmysłach, intelekcie, psychice) w sposób istotny zaburzające jego funkcjonowanie psychiczne, fizyczne, społeczne oraz możliwości uczenia się - konieczne jest specjalistyczne oddziaływanie dydaktyczne, wychowawcze i rewalidacyjne, ukierunkowane na jego wszechstronny rozwój.

Kształcenie specjalne może odbywać się w samodzielnie funkcjonujących szkołach specjalnych lub w szkołach ogólnodostępnych, w których stworzono oddziały specjalne, integracyjne, ogólnodostępne oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych, zakładach opieki zdrowotnej lub w formie indywidualnej. W celu zakwalifikowania dziecka z niepełnosprawnością do odpowiedniej formy kształcenia oraz wydania orzeczenia o stopniu i rodzaju niepełnosprawności specjalistycznych badań dokonują 3 poradnie psychologiczno-pedagogiczne w Bielsku-Białej.

W Bielsku-Białej funkcjonują następujące placówki przystosowane do pracy z dziećmi, z różnymi rodzajami niepełnosprawności:

- Przedszkola:
  - Przedszkole Integracyjne nr 1, ul. Korzenna 37,
  - Przedszkole Integracyjne nr 2, ul. Łagodna 16,
  - Przedszkole nr 38 z oddziałami specjalnymi, ul. Grażyny 19,

- Szkoły Podstawowe:
  - Szkoła Podstawowa nr 6 Integracyjna, ul. Brodzińskiego 3,
  - Szkoła Podstawowa nr 17, ul. Bratków 6,
  - Szkoła Podstawowa nr 35 w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2, ul. Filarowa 52,
  - Szkoła Podstawowa nr 39 w Zespole Szkół dla Dzieci Nieśłyszących, ul. Kamienicka 11a,

- Gimnazja:
  - Gimnazjum nr 9 z oddziałami integracyjnymi w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Armii Krajowej, ul. Sternicza 4,
  - Gimnazjum nr 13 z oddziałami integracyjnymi, ul. Bratków 6,
  - Gimnazjum nr 17 w Zespole Szkół Specjalnych, ul. Wapienicka 46,
  - Gimnazjum nr 18 w Zespole Szkół dla Dzieci Nieśłyszących, ul. Kamienicka 11a,
  - Gimnazjum nr 19 w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2, ul. Filarowa 52,

- Szkoły Ponadgimnazjalne:
  - VI Liceum Ogólnokształcące im. Armii Krajowej z oddziałami integracyjnymi, ul. Sternicza 4,
  - Technikum Nr 3 z oddziałami integracyjnymi w Zespole Szkół Elektrycznych, Elektronicznych i Mechanicznych, ul. Słowackiego 24,
  - Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Zespole Szkół Specjalnych, ul. Wapienicka 46

9) Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych oraz osób z zaburzeniami psychicznymi

Zgodnie z Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, organizacjami pozarządowymi są:

- niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych,
  - niedziałające w celu osiągnięcia zysku
- osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia.

Rada Miejska w Bielsku-Białej corocznie przyjmuje Program współpracy Gminy Bielsko-Biała z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program określa w sposób szczegółowy cele i obszary współpracy, wyznacza priorytetowe zadania publiczne, a także formy i tryby ich realizacji, które mogą być zrealizowane przy wsparciu finansowym pochodzącym z budżetu Gminy Bielsko-Biała.

W Bielsku-Białej funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz osób z zaburzeniami psychicznymi, a mianowicie:

- 1) Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki” (BSA) - pomaga osobom niepełnosprawnym fizycznie, intelektualnie lub cierpiącym na chorobę psychiczną w przystosowaniu do możliwie niezależnego i samodzielnego życia w środowisku społecznym poprzez prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej (pracownie: dziennikarska i fotografii, arteterapii, mody, stolarskiej, gospodarstwa domowego oraz sztuki użytkowej) oraz zakładu aktywności zawodowej-drukarni w Bielsku-Białej, a także ośrodka wypoczynkowego w Lalikach. Ponadto Stowarzyszenie realizuje wiele projektów, których celem jest wsparcie i motywowanie osób niepełnosprawnych, zmierzających do ogólnego rozwoju każdego uczestnika, poprawy jego sprawności psychofizycznej, zaradności osobistej oraz zwiększenie jego uczestnictwa w życiu społeczeństwa (działalność Stowarzyszenia została szerzej opisana na stronie 25).

- 2) Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym RAZEM –stowarzyszenie zajmuje się transportem osób niepełnosprawnych na zajęcia terapeutyczne, organizowaniem turnusów rehabilitacyjnych, imprez integracyjnych i plenerowych a także szkoleniem dla rodziców.
- 3) Beskidzkie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „NADZIEJA” – podstawowym zadaniem tego stowarzyszenia jest prowadzenie Ośrodka Rehabilitacyjnego dla Dzieci Niepełnosprawnych, organizowanie pomocy medycznej, rehabilitacyjnej i psychologicznej.
- 4) Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Serce dla Serca” skupia niepełnosprawne dzieci ich rodziców, a także liczne grono wolontariuszy oraz przyjaciół. Stowarzyszenie udziela pomocy w leczeniu, rehabilitacji i edukacji osób niepełnosprawnych, a także pomaga w poszukiwaniu pracy osobom niepełnosprawnym.
- 5) Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Wielkie Serce”- podstawowym celem tego stowarzyszenia jest pomaganie rodzinom i opiekunom dzieci z zespołem Downa.
- 6) Stowarzyszenie Kobiet po Mastektomii „AMAZONKI - wspiera kobiety, które były lub są leczone z powodu choroby nowotworowej piersi. Wśród nich są także Ochotniczki, przeszkolone do prowadzenia rozmów z kobietami po diagnozie, w trakcie leczenia w szpitalu oraz po zakończeniu leczenia onkologicznego, które dyżurują w Beskidzkim Centrum Onkologii oraz w siedzibie Stowarzyszenia.
- 7) Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Młodzieży „Podbeskidzie” – celem Stowarzyszenia jest tworzenie warunków do przystosowania społecznego i zawodowego dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, prowadzenie zajęć świetlicowych, kulturalno – oświatowych, edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych oraz turystycznych.
- 8) Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie PORT- prowadzi warsztaty terapii zajęciowej, które mają za zadanie umożliwić osobom niepełnosprawnym prowadzenie samodzielnego i aktywnego życia oraz poprawić ich sprawność. Ponadto stowarzyszenie zajmuje się promocją i organizacją wolontariatu, organizowaniem pomocy zwłaszcza rodzinom osób z problemem alkoholowym i zagrożonym wykluczeniem społecznym.
- 9) Stowarzyszenie „Grupa Wsparcia dla Nieśłyszących i Ich Rodzin” – prowadzi działania w zakresie ochrony zdrowia oraz profilaktyki zdrowotnej i społecznej, niesienie pomocy podopiecznym w sprawach życiowych, organizowanie różnych form rekreacji, sportu i turystyki.
- 10) Stowarzyszenie „Dbaj o kręgosłup” – zadania stowarzyszenia to: ochrona i promocja zdrowia, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, a także upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

- 11) Fundacja dla Dzieci „Dar Serca”. Główne zadania tej fundacji to: udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej, organizowanie oraz finansowanie zakupu specjalistycznego sprzętu rehabilitacyjnego, dofinansowanie skomplikowanych operacji, zakup niezbędnych leków, dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych i „zielonych szkół”, organizowanie i finansowanie imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.
- 12) Fundacja „Dziecięce Marzenia” - celem działalności fundacji jest integracja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej z rówieśnikami, udzielanie pomocy finansowej oraz rzeczowej, organizacja wypoczynku letniego i zimowego organizowanie imprez okolicznościowych dla dzieci.
- 13) Fundacja Jesteśmy By Pomoc – prowadzi działania na polu pomocy społecznej, działania na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych.
- 14) Fundacja „PRZYJACIELE” przy Szkole Podstawowej nr 6 – zadaniem Fundacji jest organizowanie specjalistycznej opieki psychologiczno - pedagogicznej na rzecz dzieci niepełnosprawnych oraz wywodzących się z rodzin patologicznych.
- 15) Fundacja Dziecięcy Uśmiech do Świata- celem działalności fundacji jest niesienie pomocy dzieciom, młodzieży i innym osobom - niepełnosprawnym, osieroconym, chorym na serce, pomoc w kształceniu uzdolnionych dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, integracja dzieci, młodzieży oraz innych osób z niesprawnością ze środowiskiem oraz utworzenie i prowadzenie świetlicy rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych.
- 16) Fundacja ING Dzieciom- jej celem jest tworzenie równych szans dla dzieci poprzez wspieranie edukacji dzieci i młodzieży z obszarów najuboższych, wspieranie edukacji dzieci niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych. Między innymi organizuje „Turnusy uśmiechu”. Są to bezpłatne turnusy rehabilitacyjno-edukacyjne dla podopiecznych fundacji, w ośrodku wypoczynkowym Regle w Wiśle.
- 17) Krajowe Towarzystwo Autyzmu – głównym celem Towarzystwa jest poprawa warunków socjalnych, a także aktywizowanie społeczeństwa na rzecz osób autystycznych.
- 18) Polski Związek Niewidomych Delegatura w Bielsku-Białej- zrzesza osoby niewidome i słabowidzące, w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, wyrównywania szans w dostępie do informacji, edukacji, zatrudnienia i szeroko pojętej aktywności społecznej, a także w celu ochrony ich praw obywatelskich.
- 19) Polski Związek Głuchych- celem jest zrzeszanie, integracja i rehabilitacja osób niesłyszących i innych osób z uszkodzonym słuchem poprzez udzielanie porad z zakresu: ochrony zdrowia, ochrony praw i interesów, zatrudniania, rehabilitacji, porad prawnych, pomoc tłumacza języka

- migowego, w załatwianiu spraw w urzędach, instytucjach, ośrodkach zdrowia, organizowanie spotkań świetlicowych i zajęć integracyjnych dla osób z wadą słuchu.
- 20) Związek Inwalidów Narządów Ruchu „BESKIDY”- organizacja prowadzi działalność wspierającą osoby niepełnosprawne ruchowo w zakresie informacji, promocji kultury i sztuki oraz pomocy w zakresie poszukiwania miejsc pracy na otwartym rynku pracy.
- 21) Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym – główne działania fundacji to pomoc finansowa i organizacyjna w leczeniu narządu wzroku u małych dzieci i młodzieży oraz prowadzenie dla dzieci do 7 roku życia NZOZ i Specjalistycznego Punktu Wczesnej Rewalidacji a dla osób od 16-65 roku życia – Warsztatów Terapii Zajęciowej.
- 22) Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „ADA” - organizacja zrzeszająca rodziców osób niepełnosprawnych. Organizuje wyjazdy rehabilitacyjne, integracyjne obozy sportowe, wycieczki i spotkania okolicznościowe.
- 23) CARITAS Diecezji Bielsko-Żywieckiej – prowadzi „Stację Opieki” (jest to opieka pielęgniarstwa, rehabilitacyjna w domu chorego), wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego i medycznego, poradnictwo i instruktaże w zakresie opieki, pielęgnacji i rehabilitacji.
- 24) Hospicjum św. Kamila - obejmuje opieką domową chorych w terminalnym okresie choroby nowotworowej, mieszkających w Bielsku-Białej i okolicach, a także wspiera chorych i ich rodziny, udzielając im pomocy medycznej, duchowej i psychologicznej.
- 25) Rada lokalna nr 14428 im. Św. Maksymiliana Marii Kolbe – Oddział Stowarzyszenia Rycerze Kolumba w Polsce"- świadczy wzajemną pomoc chorym, niepełnosprawnym i potrzebującym członkom stowarzyszenia i ich rodzinom.
- 26) Bielski Klub Jeździecki „Hubertus”- zajmuje się organizowaniem i propagowaniem działalności jeździeckiej, w szczególności rekreacji i rehabilitacji konnych.
- 27) Beskidzkie Zrzeszenie Sportowo – Rehabilitacyjne „START”- prowadzi działalność w zakresie kultury fizycznej, sportu i turystyki, rekreacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Zajmuje się integracją przez sport (narcciarstwo alpejskie, kolarstwo, tenis stołowy, lekka atletyka, łucznictwo i szachy).
- 28) Stowarzyszenie „Szusujmy razem”- organizuje zajęcia w zakresie kultury fizycznej, w szczególności integracyjnego szkolenia narciarskiego dla dzieci i młodzieży sprawnej i niepełnosprawnej, organizowanie zawodów i imprez sportowo turystycznych i rekreacyjnych, obozów i zgrupowań sportowych, turnusów sportowo-rehabilitacyjnych.
- 29) Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących PIONEK- prowadzi rehabilitację poprzez sport, integrację środowiska niewidzących i słabowidzących. Organizuje turnieje szachowe, warcabowe, kręglarskie, tańca sportowego i strzelectwa.

30) Stowarzyszenie Sportu, Turystyki i Rekreacji Osób z Dysfunkcją Wzroku „Smrek”- zajmuje się rozwijaniem i organizacją powszechnej kultury fizycznej, sportu, rehabilitacji, turystyki i czynnego wypoczynku w środowisku inwalidów wzroku.

Działalność organizacji pozarządowych w zakresie sportu takich jak: „START”, „Szusujemy razem” oraz „PIONEK” została szerzej opisana na stronie 27 niniejszego Programu.

10) Wolontariat na terenie Miasta

Zgodnie z Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wolontariusz to osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie. Działania podejmowane w ramach wolontariatu wykraczają poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Wolontariusze angażują się w pracę na rzecz osób i instytucji działających w różnych obszarach życia społecznego. Z pomocy wolontariuszy korzystać mogą: organizacje pozarządowe, osoby prawne i jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego i innych kościołów lub związków wyznaniowych, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, administracja publiczna, jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub nadzorowane przez te organy, galerie sztuki, domy kultury, ośrodki pomocy społecznej, biblioteki, szkoły, spółdzielnie socjalne, spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami (nie działające w celu osiągnięcia zysku, przeznaczające całość dochodów na cele statutowe, nie przeznaczające zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i pracowników). Należy jednak podkreślić, iż jednostki te nie mogą wykorzystywać pomocy wolontariuszy do podejmowania działań przy pracach związanych z prowadzoną przez nie działalnością gospodarczą, a jedynie przy pracach związanych z ich działalnością statutową. Wspomniana wcześniej ustawa formułuje zasady na jakich odbywać się może wolontariat, określa obowiązki wolontariusza i prawa jakie mu przysługują.

W Bielsku-Białej wolontariat na rzecz niepełnosprawnych organizuje m.in.:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadząc Giełdę Wolontariatu, która oferuje możliwość pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym w ich miejscu zamieszkania, a przede wszystkim poprzez towarzyszenie, wspieranie i motywowanie do aktywności,
- Fundacja Aktywności Społecznej Złote Łany organizująca wolontariat osiedlowy - wieloletni program realizowany wśród mieszkańców osiedla Złote Łany, szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym, tzn. osób niepełnosprawnych i seniorów, który oprócz wsparcia wolontariuszy w czynnościach dnia codziennego organizuje także pomoc rzeczową, między innymi świąteczne paczki z żywnością,

- Centrum Wolontariatu powstałe z Inicjatywy Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego Teatr Grodzki.

4 grudnia 2013r. odbyła się organizowana po raz kolejny przez Centrum Wolontariatu *Gala Wolontariatu*. W jej trakcie zaprezentowano dokonania Centrum, podziękowano wolontariuszom za ich pracę oraz wręczono nagrody w organizowanym konkursie „Barwy Bielskiego Wolontariatu”. W bieżącej edycji nagrodzono 90 wolontariuszy, spośród prawie 800, którzy za pośrednictwem Centrum służą mieszkańcom Miasta. Nagrody przyznano w dwóch kategoriach "Szkolne Kluby Wolontariatu" oraz "Zgłoszenia Indywidualne".

11) Publiczny transport zbiorowy i ulgi dla osób niepełnosprawnych

Organizator publicznego transportu zbiorowego, jakim jest miasto Bielsko-Biała, dąży do dostosowania przewozów pasażerskich do potrzeb osób niepełnosprawnych. W zakresie ułatwienia osobom niepełnosprawnym korzystania ze środków komunikacji zbiorowej, dąży się do wymiany taboru, aby był on w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych: wybór taboru niskopodłogowego, wyposażenia w tzw. „przyklęk” (czyli zdolność autobusów niskopodłogowych do zmiany wysokości podłogi po stronie drzwi tak, by ułatwić pasażerom wsiadanie), wyposażenie w platformy ruchome, instalacja urządzeń sygnalizacyjnych dla pasażerów. Obecnie Miejski Zakład Komunikacyjny (MZK) posiada 61 autobusów niskopodłogowych, 100% pojazdów jest wyposażonych w informację wizualną, a w 65 zainstalowano elektroniczny system zapowiedzi głosowych o zbliżających się przystankach (według stanu na dzień 30.06.2013 r. MZK w Bielsku-Białej posiadał w sumie 130 autobusów). Ponadto MZK oferuje bezpłatne przejazdy na wszystkich liniach dla:

- osób całkowicie niezdolnych do pracy i samodzielnej egzystencji lub uznanych za niepełnosprawnych w stopniu znacznym (I grupa inwalidzka),
- dla osób niewidomych lub ociemniałych,
- dla dzieci, uczniów oraz młodzieży niepełnosprawnej do lat 18,
- inwalidów wojennych i wojskowych zaliczonych do I grupy inwalidzkiej
- pełnoletniego opiekuna osoby niepełnosprawnej który towarzyszy jej w podróży.

Natomiast emeryci i renciści oraz inwalidzi są uprawnieni do korzystania z biletów ulgowych. Osoby niepełnosprawne do ukończenia 24 roku życia, legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności są uprawnieni do korzystania ze specjalnych biletów ulgowych. MZK realizuje dowóz dzieci niepełnosprawnych do szkół publicznych, przedszkoli, przewozy indywidualne busami wyposażonymi w specjalistyczną windę i odpowiednie mocowania dla wózków inwalidzkich.

Ulgi podatkowe – podatnik będący osobą niepełnosprawną lub podatnik, na którego utrzymaniu są osoby niepełnosprawne może odliczyć od dochodu wydatki poniesione na sprawy związane z funkcjonowaniem osoby niepełnosprawnej.

Karta Parkingowa - mogą je otrzymać osoby niepełnosprawne o obniżonej sprawności ruchowej oraz placówki zajmujące się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych pozostających pod opieką tych placówek. Kartę parkingową osobie niepełnosprawnej wydaje się na podstawie, wydanego przez ZOON orzeczenia o:

1. niepełnosprawności,
2. stopniu niepełnosprawności,
3. wskazaniach do ulg i uprawnień.

Osoby niepełnosprawne posiadają także udogodnienia pocztowe poprzez organizację pracy placówek umożliwiającą osobom poruszającym się za pomocą wózka inwalidzkiego korzystanie z usług świadczonych przez te placówki, tworzenie odpowiednio oznakowanych stanowisk obsługi osób niepełnosprawnych, umieszczenie nadawczych skrzynek pocztowych w sposób i miejscu umożliwiające korzystanie z nich osobie niepełnosprawnej, doręczanie osobom niepełnosprawnym korespondencji.

12) Projekty Miasta realizowane na rzecz osób niepełnosprawnych

W Mieście Bielsko-Biała od 1 września 2011 r. – 31 lipca 2013 r. został zrealizowany projekt „Most do sukcesu”, którego głównym celem było wsparcie działań zmierzających do rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia 36 osób (w tym 19 kobiet) – mieszkańców Bielska-Białej. Planowanymi działaniami objęte zostały osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności i/lub powyżej 45 roku życia, zarówno bezrobotnych, niepozostających w zatrudnieniu, jak i pracujących. Projekt był dofinansowany ze środków Unii Europejskiej

Kolejnym projektem realizowanym przez Miasto Bielsko-Biała jest projekt pn.: „Dostęp do Internetu oknem na świat” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, którego celem jest zapewnienie dostępu do Internetu 100 gospodarstwom domowym (z osobą z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności) z terenu Miasta Bielska-Białej. W ramach projektu uczestnicy otrzymali sprzęt komputerowy i dostęp do Internetu, jak również uczestniczyli w szkoleniach z obsługi komputera.

ROZDZIAŁ III

1. Cele i zadania Miejskiego Programu.

Cele strategiczne.

Cel 1

Ułatwianie osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia oraz promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.

Zadania:

- 1) Organizowanie pośrednictwa pracy oraz poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych.
- 2) Organizowanie szkoleń indywidualnych i grupowych mających na celu nabycie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych.
- 3) Organizowanie usług o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym, których celem jest wsparcie mobilności na rynku pracy, pozwalające na przezwycięzenie indywidualnych barier w powrocie do pracy.
- 4) Organizowanie staży, robót publicznych oraz prac interwencyjnych w celu nabycia umiejętności praktycznych w danym zawodzie.
- 5) Organizowanie prac społecznie użytecznych dla osób niepełnosprawnych będących bez prawa do zasiłku, korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej.
- 6) Przyznawanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.
- 7) Zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb.
- 8) Dokonywanie zwrotu kosztów związanych z zatrudnieniem osoby niepełnosprawnej.
- 9) Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy oraz przełamywanie negatywnego stereotypu.
- 10) Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
- 11) Dofinansowanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej przez PFRON (szkolenia, staże, udzielanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej,

Wskaźniki:

- ilość spotkań, szkoleń
- liczba osób które podjęły zatrudnienie w ramach ofert pracy
- ilość osób biorących udział w szkoleniach, spotkaniach
- ilość usług o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym
- liczba osób które podjęły staż, pracę w ramach robót publicznych i prac interwencyjnych
- liczba osób które skorzystały z dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej

Cel 2

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym różnorodnych form wsparcia socjalnego umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

Zadania:

- 1) Utworzenie Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego dla osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin.
- 2) Dofinansowanie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej z Państwowego Funduszu Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych.
- 3) Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej (WTZ).
- 4) Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
- 5) Zapewnienie całodobowej opieki poprzez umieszczenie osób niepełnosprawnych w domach pomocy społecznej.
- 6) Rozwój wolontariatu działającego na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 7) Podejmowanie działań w obszarze usług asystenckich dla osób niepełnosprawnych.
- 8) Organizowanie grup wsparcia dla rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych.
- 9) Tworzenie zawodowych specjalistycznych rodzin zastępczych.

Wskaźniki:

- liczba osób i rodzin które skorzystały z pomocy w Punkcie
- ilość osób które skorzystały z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych MOPS-u
- liczba osób niepełnosprawnych umieszczonych w DPS-ach
- liczba wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych
- liczba grup wsparcia
- liczba zawodowych specjalistycznych rodzin zastępczych
- liczba osób niepełnosprawnych które skorzystały z dofinansowania ze środków PFRON
- liczba osób które skorzystały z WTZ

Cel 3

Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz podnoszenie świadomości społecznej na kwestie związane z niepełnosprawnością.

- 1) Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 2) Tworzenie warunków umożliwiających korzystanie przez osoby niepełnosprawne z imprez kulturalnych i sportowych w mieście.
- 3) Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

- 4) Przyznawanie stypendium sportowemu sportowcom niepełnosprawnym, którzy osiągnęli znaczące wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym
- 5) Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu wśród osób niepełnosprawnych.
- 6) Upowszechnianie i aktualizowanie informacji o wszelkich formach pomocy dla osób niepełnosprawnych poprzez różne formy przekazu (np. informatory wydawanie cyklicznie co roku przez Urząd Miejski w Bielsku-Białej, doradca ds. ON).
- 7) Informowanie o osiągnięciach i sukcesach osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego.
- 8) Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej szczególnie wśród dzieci i młodzieży w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów społecznych osób niepełnosprawnych.
- 9) Wspieranie klubów osiedlowych przyczyniających się do aktywizacji osób niepełnosprawnych

Wskaźniki:

- liczba organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz osób niepełnosprawnych
- liczba imprez kulturalnych i sportowych
- liczba przyznanych stypendiów
- liczba publikacji

Cel 4

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji oraz umożliwianie rozwijania ich zdolności intelektualnych i fizycznych.

Zadania:

- 1) Zapewnienie uczniom niepełnosprawnym korzystania z wszystkich form kształcenia i opieki określonych w ustawie o systemie oświaty w odpowiednich placówkach edukacyjnych.
- 2) Zapewnienie ciągłości kształcenia dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej na wszystkich poziomach edukacji.
- 3) Zapewnienie nauczania indywidualnego dzieciom, które ze względu na stan zdrowia nie mogą uczęszczać do szkół ogólnodostępnych.
- 4) Objęcie uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do szkół specjalnych, rewalidacją indywidualną.
- 5) Zapewnienie codziennego transportu uprawnionym uczniom niepełnosprawnym do szkoły i ze szkoły do domu.
- 6) Prowadzenie gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej zajęć specjalistycznych dla dzieci z wadami postawy.

- 7) Diagnozowanie uczniów niepełnosprawnych w Poradniach Psychologiczno- Pedagogicznych, poprzez wydawanie orzeczeń.
- 8) Prowadzenie działań stymulujących rozwój małego dziecka.
- 9) Prowadzenie zajęć specjalistycznych: logopedycznych, psychologicznych, pedagogicznych z uczniami niepełnosprawnymi.
- 10) Prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, które mają na celu kształtowanie wśród młodzieży właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.
- 11) Prowadzenie terapii indywidualnej długoterminowej dla dzieci niepełnosprawnych budujące akceptację siebie i własne umiejętności społeczne.
- 12) Włączenie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych we wspomaganie procesu nauczania, wychowania oraz rewalidacji.

Wskaźniki:

- liczba dzieci i młodzieży uczącej się w szkołach specjalnych
- ilość wydawanych orzeczeń
- liczba dzieci i młodzieży korzystającej z zajęć

Cel 5

Zwiększanie dostępności transportu i obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- 1) Likwidowanie barier architektonicznych w budynkach jednostek organizacyjnych Miasta.
- 2) Likwidacja barier architektonicznych w trakcie realizacji przebudowy dróg.
- 3) Likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej mieszczących się w budynkach należących do Miasta i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania.
- 4) Budowa i przebudowa sygnalizacji świetlnej z uwzględnieniem montażu trzystopniowej sygnalizacji dźwiękowej, tzw. „klekotek”.
- 5) Dostosowanie taboru komunikacyjnego oraz przystanków do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- 6) Zakup i montaż na wybranych przystankach elektronicznych tablic wyświetlających informacje o czasie odjazdu autobusu.
- 7) Konsultowanie z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych koncepcji gminnych projektów w zakresie likwidacji barier architektonicznych.

Wskaźniki:

- liczba miejsc w których zlikwidowano bariery

- liczba zakupionych autobusów przystosowanych dla osób niepełnosprawnych
- liczba elektronicznych tablic

2. Podmioty realizujące zadania Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych

- 1) Miejskie jednostki organizacyjne.
- 2) Podmioty prowadzące działalność w sferze pożytku publicznego.
- 3) Niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

3. Adresaci Programu

Program skierowany jest do:

- osób niepełnosprawnych
- rodzin osób niepełnosprawnych
- jednostek organizacyjnych miasta
- instytucji oraz organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych
- pracodawców, którzy zatrudniają osoby niepełnosprawne

4. Źródła finansowania

- 1) Budżet Miasta Bielska-Białej
- 2) Budżet państwa
- 3) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- 4) Fundusze Unii Europejskiej
- 5) Inne